

SOJIKO

**Gdzie dom
styka się ze światem
Cztery punkty
uważności życia**

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
WYDAWNICTWO

**Aleksandra
Kunce**

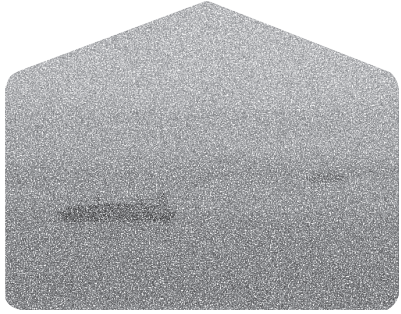
Aleksandra Kunce, profesor nauk humanistycznych w Instytucie Nauk o Kulturze Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Koncentruje się na problematyce człowieka lokalnego, na sile umiejscowienia i doświadczania miejsca, a także na oikologii jako nauce (o) domu.

Autorka książek: *Tożsamość i postmodernizm* (2003); *Myśleć Śląsk* (współautor: Zbigniew Kadłubek, 2007); *Antropologia punktów. Rozważania przy tekstach Ryszarda Kapuścińskiego* (2008); *Oikologia. Nauka o domu* (współautorzy: Tadeusz Sławek i Zbigniew Kadłubek, 2013); *Into the Noise. Anthropological and Aesthetic Discourses in Public Sphere* (współautor: Maria Popczyk, 2013); *Człowiek lokalny. Rozważania umiejscowione* (2016); *Being at Home in the Place. The Philosophy of Localness* (2019); *Oikologia. Powrót* (współautor: Tadeusz Sławek, 2020). W 2016 roku otrzymała nagrodę The Arts in Society International Award for Excellence (USA) za publikację *The Philosophy of Localness and the Arts*.

Gdzie dom styka się ze światem

Cztery punkty uważności życia

Aleksandra Kunce

Gdzie dom styka się ze światem
Cztery punkty uważności życia

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego • Katowice 2022

Seria: *Oikos*. Komparatystyka Literacka i Kulturowa (4)

Redaktor serii

Aleksandra Kunce

Rada naukowa serii

Magdalena Abraham-Diefenbach, Piotr Bogalecki, Ilona Copik, Vicente Durán Casas, S.J., Danú Alberto Fabre Platas, Zbigniew Kadłubek, Dariusz Kulas, Ewa Łukaszyk, Tadeusz Miczka, Alina Mitek-Dziemba, Ekaterina Nikitina, Krystyna Paradowska, Paweł Paszek, Karolina Pospiszil, Tadeusz Sławek, Olga Topol

Recenzja

Dorota Świtała-Trybek

Spis treści

Gdzie dom styka się ze światem (słowo wprowadzające) **9**

Humanistyka (*gdzie dom styka się ze światem*) **19**

Upomnienie się o dom ma coś z uważności różnizbierania **22** / Niebezpieczny dryf wędrownej humanistyki **26** / Pochopne wybory: albo dom, albo świat. Oikos jako dom spleciony ze światem **30** / Heimat i COŚ **33** / COŚ i NIC. Imperatyw powtórzenia: raczej COŚ **35** / Świat w tym, co bliskie **38** / Humanistyka jako domena – splot skończonego i nieskończonego **41** / Archimedesowy punkt oparcia humanistyki **43** / Idea miejsca – w stronę filozofii lokalności **44** / Życie i lojalność **45** / Na uboczu **47** / Patrzenie w ziemię i gwiazdy **48** / W sąsiedztwie pytań granicznych **50** / Nieskończone – upomnienie się o duchowość **51** / Akt poznawczy – akt woli. Wyznanie wiary filozofa **54** / Domownik i *universum*. Prostota a fundamenty **57** / Komparatystyka istotna *versus* inwentaryzacyjna **59** / Wimię „Teraz” **61** / Humanistyka paradoksu. Dom rozszerzony **64** / Powiązanie człowieka i domu – źródło humanistyki **66** / Dom humanistyki – związanie pytających z zadomowieniem **68** / Humanistyka – strefa przyjaźni i chwywania się życia. Wbrew klęskom domu **70** / Idea, *praxis*, miłość i wzmacnianie świata **73** / Potwierdzenie tego, co ludzkie **75** / Prześwit z głębin niepoznawalności. Dom – nauka powrotu **76** / Geniusz przeciwieństw **79** / Dom – ruch

Spis treści

wzwyż **82** / Dyscyplina domu **84** / Humanistyka wieczności **86** / Kroczenie dalej, czyli pilnowanie domu. Młodość i dojrzałość **87** / Do czego właściwie jako ludzie potrzebujemy humanistyki? **90**

Człowiek (*gdzie dom styka się ze światem*) **93**

Zanim na powrót zostanie złączone domowe i światowe **96** / Opowieść o człowieku. O tym, jak łatwo człowiek się traci **101**

- (1) Idea śląskiego zadomowienia i Jorg August **101** /
- (2) Wielkie/absolutne/niepojęte powinno gdzieś być, najlepiej w oddali, ale nie powinno zawłaszczać życia **108** /
- (3) Może i rzucenie się w objęcia świata i sztuki to pójście za obietnicą prowadzącą do chwilowego oczyszczenia, ale potem to pali człowieka, inaczej nie można **113** /
- (4) Za chwilę będzie chciał objąć świat. Coś wzywa, coś boli, nie wiadomo co **115** /
- (5) Nie ulegać wstrząsom. Uczyc się obojętności, normalnie żyć, nie wzmacniać niepokoju, który i tak jest **118** /
- (6) Pokornie wzmacniać naturę. Nie igrać **120** /
- (7) *Bez ôstudy, niy wynôkwiać* **121** /
- (8) Życie nie powinno obfitować we wstrząsy, może być wypełnione jedynie subtelnymi, drobnymi skokami **123** /
- (9) Za wszystko płaci się rachunek **127**

Jorg August – przeskok do natury człowieka **129** / *Darymny futer* i śląska filozofia minimum **135** / *Patrz tam jako* – śląskiej filozofii minimum ciąg dalszy **140** / *Metanoia* i dom-świat **144**

Przyjaźń z miejscem (*gdzie dom styka się ze światem*) **149**

Codziennie doświadczenie, sieci połączeń i kulturowy detal **152** / Celebrowanie codzienności – celebrowanie przyjaźni **157** / Ćwiczenie się w utracie jako praktyka przyjaźni z miejscem **160** / Japońskie precjoza w korespondencji z biegiem rzeczy **164** / Niepojęte w pobliżu porcelanowej filiżanki **166** / Filozofia przyjaźni – czas

i miejsce **169** / Człowiek jako istota zdolna do przyjaźni (odnalezionej pośród tego, co domowe) **175**

Uniwersytet (*gdzie dom styka się ze światem*) **179**

A gdyby tak docenić teren w myśleniu o uniwersytecie **182** / Pierwsza podpowiedź płynąca z terenu: „Miejsce, z którego słyszałem coś rozsądnego na temat rzeczy naprawdę fundamentalnych” **184** / Druga podpowiedź płynąca z terenu: Pielęgnowanie zdziwienia „tu i wiecznie” **189** / Trzecia podpowiedź płynąca z terenu: Pragnienie poróżnionego i umiejscowionego uniwersytetu – poza alternatywą globalnego albo nieglobalnego **192** / Czwarta podpowiedź płynąca z terenu: Region i życie **196** / Piąta podpowiedź płynąca z terenu: Zadomowienie **198** / Szósta podpowiedź płynąca z terenu: Osobny uniwersytet i autonomia **201** / Siódma podpowiedź płynąca z terenu: Uniwersytet w wyrazistym regionie – region w wyrazistym uniwersytecie **204** / Ósma podpowiedź płynąca z terenu: Duchowy grunt do budowania autonomicznego rdzenia uniwersytetu **210**

Bibliografia **213**

Indeks nazw osobowych **227**

Summary **233**

Zusammenfassung **237**

Streszczenie **241**

Gdzie dom styka się ze światem

(słowo wprowadzające)

– Ale który kamień wspiera most? – pyta Kubłajchan.

– Most nie wspiera się na tym czy innym kamieniu – odpowiada Marco Polo – lecz na utworzonej przez nie linii łuku. [...]

– Czemu mówisz mi o kamieniach? Obchodzi mnie tylko łuk.

Polo odpowiada:

– Bez kamieni nie ma łuku.

Italo Calvino, *Niewidzialne miasta*
(2005, s. 70)

[...] jesteśmy na granicy tego, co da się wyrazić [...]

Roger-Pol Droit, *Gdyby mi została tylko godzina życia*
(2014, s. 108)

Każde pytanie metafizyczne może zatem być zadane tak tylko, że zapytujący jako taki tkwi w nim, jest sam postawiony pod znakiem zapytania.

Martin Heidegger, *Czym jest metafizyka?*
(1995a, s. 9)

Gdybyśmy potraktowali tytuł jako pytanie: „Gdzie dom styka się ze światem?”, odpowiedź na nie byłaby taka: „W punktach wymagających naszej uważności życia”. Uważność to co innego niż uwaga. Ta ostatnia stawia na baczność, jest ostrzeżeniem, które nagle wytrąca z normalnego

rytmu, każe znieruchomieć bądź gwałtownie zareagować „tu i teraz”. Z uważnością jest inaczej. To powolność, trwałość i stała dyspozycja, wymagająca wnikliwego spojrzenia w sploty, więzi i przecięcia tkanki życia, której materia jest skomplikowana. Uważność domaga się zachowania dyscypliny i precyzji, i nie chodzi tylko o precyzję w działaniach i obserwacji, ale o nasze bycie w domu i świecie, w zmieniających się rytmach zakorzenienia i wędrowania. W byciu na uboczu świata ważny jest detal, który tworzy codzienność, a także dystans wprowadzony w doświadczenie, pozwalający na wycofanie się z tego, co nazbyt szumne i hałaśliwe. Uważność to rozciągnięta w czasie dobra ciekawość i wyczekiwanie, które są zgodą na przyjęcie tego, co niespotykane i znajome.

Uważne bycie kieruje nas ku miejscu i trosce rozciągniętej w czasie, by w końcu doprowadzić na dom. Dom to swoisty (bez)czas, to dynamicznie pojęte i otwarte miejsce, które pozwala kierować swe pragnienie ku temu, co dalekie, nieobejmowalne i niepojęte. Mówiąc „dom”, nie mamy na myśli swojskiej i zamkniętej warowni, ale dom zakorzeniony w idei kosmosu. Idea *Heimat* jest tu na miejscu. Cztery eseje, zakotwiczone w śląskiej oikologii, tworzą cztery punkty styku domu i świata znalezione za sprawą: (1) humanistyki, (2) człowieka, (3) przyjaźni z miejscem i (4) uniwersytetu.

Humanistyka, swoisty punkt, w którym dom styka się ze światem, byłaby naznaczona imperatywem powrotu, powtórzeniem „raczej coś niż nic”, ponowieniem pytania: „Gdzie jesteś?”, ale też afirmacją miejsca i docenieniem samego umiejscowienia, w którym prześwituje świat. Podążając za ideą odnowionego zadomowienia, nie ignoruje splotu

skończonego i nieskończonego. Wiedzie dialog z tęsknotą za domem poprzez myśli, pisma, doświadczenie, a formułowana niejako na progu domu, wiąże sztukę życia z domem przemian. Wydobywając dom-świat z trwania i wędrówki, znajduje w tym impuls do przeobrażenia, ale i pilnowania domu. Dom to życie, w którym zanurzony jest człowiek, dom to ćwiczenie się w duchowej utracie. A fakt, że w domu zakotwiczona jest opowieść o lokalności, powoduje, że otwarcie domu nie prowadzi do niepohamowanego rozmycia i unifikacji domostwa. Uboczne bycie stanowi o specyfice. Jednocześnie to myślenie na uboczu staje się spoglądaniem w gwiazdy. Stanowi upomnienie się o duchowość, plasując człowieka w sąsiedztwie pytań granicznych.

Dom rozszerzony wiąże „tu i teraz” z tym, co wieczne, doceniając domownika wzmacniającego świat, wędrowca poluzowującego więzi (nieustannie mocującego się z ideą domu) i prześwity w tym, co domowe z głębin niepoznawalności. Dyscyplina domu utkanego z przeciwieństw, stanowiącego splątany węzeł wątków, prowadzi do uważności i pilnowania domu, który staje się przepastny.

Człowiek to szczególny punkt, w którym dom styka się ze światem. Jest przez świat przyzywany, by mierzyć się z otchłanią, może i rzucić się w wir nicości czy banalnego, społecznego wspinania się na najwyższe szczyty. Człowiek musi powtórzyć sobą życia poprzedników, przepracować porażki i radości ujarzmiania świata czy ścieżki zatury. Człowiek „się traci”. Mocuje się z relacją dom-świat wykładaną w sposób społeczno-geograficzny bądź metafizyczny. A to, że trzeba umieć rzucić się w świat po to, by na powrót związać go z domem – aby nie skończyło się to katastrofą – oznacza,

że ćwiczenie się w domu-świecie staje się wymagające i nader często prowadzi do okaleczenia.

O takim spotkaniu domowego i światowego w człowieku, w którym człowiek łatwo „się traci”, jest ta opowieść. Rzecz o Jorgu Auguście zostaje zakorzeniona w idei śląskiego zadomowienia, a także w śląskich odmianach niepokoju (*Unruhe*), dążenia (*Streben*) i wzniosłości (*Erhabene*) spoglądającej w nieskończoność. Odślonięty zostaje dom jako niebagatelna konstrukcja kulturowa i metafizyczna, w której człowiek i ćwiczy sobą powrót do domu, i przepracowuje upadek. Towarzysząca figura *Ōmy/Ōmamy* kryje wiedzę o ciężeniu tego, co absolutne, co w oddali, co nie powinno zawłaszczać życia i władać człowiekiem.

W losie Jorga jest coś przerażająco symbolicznego, gdy „traci się” wraz z muzyką, wraz ze Śląskiem i tym, co ludzkie. Na oczach świata. Może był przeznaczony do tragicznego życia? Może był predestynowany do tego, aby sobą odślonić los człowieka jako takiego? Rzucenie się w objęcia sztuki i świata, chęć podjęcia „wszystkiego”, pójście za tym, co boli – prowadzi do trudności w uzgodnieniu pasji i szaleńczego talentu z powściągliwością i precyzją domu, ale też z utrzymaniem człowieka przy życiu. Rachunek zapłacony przez człowieka jest przygniatający.

Jorg opowiedziany przez Śląsk służy jako przeskok do wysłowienia natury człowieka. *Darymny futer* i *Patrz tam jako kreślą* śląską filozofię minimum, a zalecenie bycia splatającego światowość z ideą umiejscowienia wydobywa oryginalną antropologię w przecięciu świata i domu. Przez ideę miejsca zadanego do zadomowienia i ćwiczonego w utracie dokonuje się metanoja, dzięki której człowiek odnajduje

się w pilnowaniu miejsca i napięcia domu-świata w nim samym. Dom-świat wydobywa człowieka z człowieka, już zawsze go umiejscawiając, ale jednocześnie sytuując w poko-
rze wobec świata jako nieskończoności.

Trudno zlekceważyć przyjaźń z miejscem jako punkt uważności, w którym dom styka się ze światem. Przyjaźń z miejscem jako domostwem, doświadczenie podróży, kulturowy domowy detal i odkrycie spowolnionych rytmów codzienności odsłaniają ciekawe sieci połączeń. Pojedyncze porcelanowe naczynie (filiżanka, czarka, kubek...) przywiezione z podróży do Japonii otwiera przestrzeń dla transkulturowych spotkań celebrujących codzienność i przyjaźń. Wprowadza czasowość w doświadczenie domu-miejsca. Otwiera na świat, nie niszcząc wyrazistości „tu i teraz”. Nade wszystko jednak wystawia człowieka na ćwiczenie się w utracie. Swoista praktyka przyjaźni z miejscem wiąże przemijanie, wyjątkowość doznań, melancholię i wzniosłość z domem jako miejscem spoufalonym z trwaniem i zniszczeniem. Precjoza darowane przyjacielowi korespondują z biegiem rzeczy, ale i odsłaniają ekspozycję człowieka na to, co niepojęte, a co napotkane zostało w przecięciu Wschodu z Zachodem. Radykalne otwarcie na miejsce i czas potęguje niepokój umiejscowienia i jego braku, wiąże kruchość ze skałą.

Przyjaźń zyskuje w transkulturowej przestrzeni wymiar szlachetny, budowany w oparciu o uboczne myślenie, odejście od zgiełku, zanurzenie w rytmach codzienności pielęgnowanej i powoływanej każdorazowo niczym swoiste dzieło sztuki. Człowiek przyjazny miejscu uczy się przyjaźni pojętej jako oswojenie z czasem i otwarcie na bezczasowość,

przyjaźni rozumianej jako zgoda na duchowe i materialne miejsce. Człowiek „w” przyjaźni służy miejscu, z powagą podejmuje życie, nabożnie traktuje przyjaciela, jednocześnie nie domyka miejsca, podobnie jak i relacji międzyludzkich, aby nie zniszczyć doświadczenia „tu i teraz”, aby nie przyciąć i nie zamknąć bezmiaru tego, co może jest i wieczne.

Człowiek, jako istota zdolna do przyjaźni, zostaje odnaleziony pośród tego, co domowe, w sąsiedztwie daru, jakim staje się porcelanowa filiżanka, stanowiąca zaproszenie do celebrowania chwili w miejscu, do celebrowania „tu i teraz” przyjaźni. Japońska porcelana naznacza jednak przyjaźń także umiejętnością oddalenia i rezygnacji ze spoglądania „tam”. Codzienny przedmiot okazuje się inspiracją do obcowania z kruchością życia i zgodą na (nie)domową czasoprzestrzeń. Przyjaźń to gest zachęcający do uważności życia w miejscu, do odbudowywania (nie zabudowywania) tego, co międzyludzkie.

Dlaczego uniwersytet jest kolejnym punktem uważności, w którym dom styka się ze światem? Myślenie o wadze terenu, rozpięte między biegunami *universum* przestrzeni a figurą *topos*, staje się kluczowe dla idei i doświadczenia uniwersytetu, by zyskał grunt i ciężenie. Troska o uniwersytet zostaje powiązana z odpowiedzialnością za miejsce. Szczególna w tym rola przypada humanistyce, która oświećła mu drogę. Widząc wartość w otwarciu na świat i różnicę, uniwersytet stanowi perspektywę doceniającą dom i teren. Jako zachęcający do sięgania gwiazd, jednocześnie winien okazywać atencję domowi i miejscu.

Podpowiedzi dla uniwersytetu, które płyną z terenu, zakładają dystans wobec instrumentalnych rozstrzygnięć,

uwikłania w rynek i gospodarkę, globalnego porządku wzmacniającego „dostosowanie” uniwersytetu. Polityki państw, transformacje, systemy konkurencyjności, zunifikowane polityki życia nie budują uniwersytetu jako przestrzeni odpowiedzialności. Dopiero podjęcie miejsca w przecięciu świata i domu prowadzi do odsłonięcia uniwersytetu w zobowiązaniu, w sąsiedztwie powagi zakorzeniania, cykliczności burzenia i odnawiania, usuwania na marginesie nieistotnego i powoływania nowego w przestrzeni tego, co stare. Powtarzanie i odmładzanie świata jest zadaniem uniwersytetu; wtedy przestaje być operacyjny i działać instrumentalnie, wtedy sięga skończonego i nieskończonego w ludzkim doświadczeniu. Uniwersytet – co podpowiada miejsce – nie jest terenem szybkiego życia. Uważnie spogląda w to, co banalne, by odkryć w tym niebywałe, lecz i chętnie rzuca się w to, co zachowuje wyrwę. Chroni słowo, mocne i kruche jednocześnie, pielęgnuje zakorzenienie w jakimś „tu i teraz”, by powracało „wiecznie”. Ćwiczy się w pokornym wnikanii w tkankę rzeczywistości.

Uniwersytet ma być miejscem nieustannie otwierającym na świat i naprowadzającym na dom. Pragnienie poróżnionego i umiejscowionego uniwersytetu wiąże region i życie. Dlatego nie może być sprowadzony do eksperymentu, sztuczki i ujednoczonego projektu – powinien istnieć w bliskości z życiem podjętym w tym, co domowe i przepastne jednocześnie. Broniąc postawy zobowiązania, uniwersytet wraca do odnowionej idei *Heimat*. A warto pamiętać, że *Heimat* nie niszczy pragnienia sięgania gwiazd; wyobraźnia planetarna jest wyobraźnią domową. Troska o osobność uniwersytetu – prawdziwą autonomię, niesprowadzoną do

samowoli władcy/zarządcy – powoduje, że osobność rozwiązań w jakimś „tu i teraz” wnosi autentycznie nowe do przestrzeni światowej. Dlatego uniwersytet powinien posiadać autonomiczną markę kulturową. Przykłady uniwersytetów w regionach o wyraźnej specyfice pokazują wielką pracę terenu w uniwersytecie, co przekłada się na kultywowanie dziedzictwa duchowego.

Uniwersytet uwikłany w spotkanie, w przecięciu świata i wyrazistego domu, staje się wrośnięty w teren, ale nie jest służalczy. Siła lokalna jest siłą światową. Odkrycie dobrej peryferyjności uniwersytetu stwarza grunt do budowy autentycznego rdzenia, zachowania powagi wobec miejsca i czasu. Uniwersytet przechowuje napięcie dom–*universum*. Tylko w ten sposób staje się przygodą wolnych ludzi, którzy stąpają po ziemi, uważnie słuchają terytorium duchowego i patrzą w gwiazdy. Poezja przecięcia domu i świata czyni lokalno–światowy uniwersytet wymagającym zadaniem.

Punkty styczności domu i świata są nie tylko miejscem spotkania, lecz także miejscem przecięcia, w którym równie często napotykamy harmonię i spokój, co wyrwy i pęknięcia, a jeszcze częściej ścisk, natłok i nadmiar sensów, płynnie przechodzących w obszary pustki. Sploty, nałożenia, ale i najprawdziwszy brak nieokreślonego nie bez powodu czają się na granicy domu, w okolicach progu, by symbolicznie zaświadczać o tym, co graniczne w rytuałach, ale i by wyznaczyć przestrzeń uważności. W tych punktach, gdzie dom styka się ze światem, wydobyte zostaje nasze uwikłanie w domowe–światowe. Warto w nie zajrzeć, aby odsłonić myślenie oikologiczne krążące wokół pytania: „Gdzie?”, w którym dom styka się ze światem w trosce o umiejscowienie.

Wejrzymy zatem – poprzez eseje – w te punkty styku, które przyciągają niczym światło z głębi, i to w kolejności, która pokazuje zadomowienie naszego myślenia: rozpoczynając od humanistyki – z której wydobyte zostają otwarcie i ścieżki wiodące do idei domu; dalej, koncentrując się na człowieku i tym, że „się traci”; następnie afirmując związanie człowieka z miejscem za sprawą przyjaźni; w końcu – niejako spinając myśl klamrą – powracając do uniwersytetu, któremu drogę oświetla humanistyka. Wszak uniwersytet nie może tracić z pola dociekań uważności życia, odnajdywanej tam, gdzie dom styka się ze światem.

Indeks nazw osobowych

- Adler Emil 217
Adler Kurt 106
Aeppli Ernst 65, 213
Agamben Giorgio 45, 213
Andrzejewski Bolesław 213
Appadurai Arjun 41, 213
Applegate Cella 103, 213
Aronofsky Darren 116
Arustowicz Krystyna 216
Arystoteles 128, 170, 189, 213
Attell Kevin 213
Augé Marc 41, 213
Augustyn z Hippony (właśc. Aurelius Augustinus) 28
- Bachelard Gaston 65, 214
Bacon Francis 121, 214
Balcerzan Edward 146, 214
Baran Bogdan 216, 217
Barthes Roland 156, 214
Bauman Zygmunt 41, 214
Bąkowska Eligia 217
Benedykt XVI / Ratzinger Jospheh 28, 145, 214
Berent Waclaw 221
Bielik-Robson Agata 28, 214
- Bienek Horst 106
Bieniasz Stanisław 103, 214
Blandzi Seweryn 217
Blickle Peter 33, 214
Blumenwitz Dieter 112, 214
Błoński Jan 214
Bocheński Józef Maria, O.P. 201, 202, 214
Bogalecki Piotr 214
Böhme Jacob 106
Bok Derek 185, 186, 214
Bonawentura (właśc. Giovanni Fidanza) 28
Bończyk Stanisław 220
Borkowska Hanna 220
Braidotti Rosi 26, 215
Brakoniecki Kazimierz 215, 225
Budnik Rafał 214
Buliński Tarzycjusz 182, 218
Burska Ewa 221
Burszta Wojciech Józef 213
- Calvino Italo 9, 215
Campbell Timothy 216
Carnoy Martin 192, 215
Chełstowski Bogdan 222

Indeks nazw osobowych

- Chudak Henryk 214
Chymkowski Roman 213
Cichowicz Stanisław 216, 219, 221,
222
Cieplińska Halina 224
Cioran Emil 61, 215
Cirlot Juan Eduardo 42, 215
Claren Lutz 221
Clifford James 153, 182, 215
Cohen Leonard 85, 215
Colli Giorgio 221
Czerniak Stanisław 223
Czyżewski Krzysztof 196, 211,
215
- Deleuze Gilles 41, 215
Derrida Jacques 186, 187, 194, 216
Descartes René 51
Diels Hermann 35, 115, 216
Dilthey Wilhelm 69, 70, 197, 216
Doi Takeo L. 162, 216
Droit Roger-Pol 9, 41, 42, 73, 74, 89,
216
Drzewiecki Konrad 221
Dziadek Adam 214
- Eichendorff Joseph Karl Benedikt
von 106
Eliade Mircea 42, 65, 216
Esposito Roberto 203, 216
- Facca Danilo 222
Featherstone Mike 225
Ferguson James 41, 217
Foucault Michel 41, 216
Fox Richard 213
Frankiewicz Małgorzata 222
Frédéric Louis 153, 217
- Freud Sigmund 40, 217
Fuchs Konrad 103, 217
- Gadamer Hans-Georg 68
Gałęcki Jerzy 217
Garewicz Jan 223
Georg Wilhelm I 102
Godulla Karl (Godula Karol) 106
Goya Francisco 49
Grabowski Janusz 217
Greiner Piotr 102, 217
Gromska Daniela 213
Guattari Félix 41, 215
Gupta Akhil 41, 217
- Haneman Frederick T. 22, 223
Hauptmann Carl 106
Hauptmann Gerhart 106
Hector Garcia 162, 220
Hegel Georg Wilhelm Friedrich 99,
102, 139, 217
Heidegger Martin 9, 36, 40, 58, 68,
69, 191, 217
Herder Johann Gottfried 33, 200, 217
Hesse Hermann 39, 40, 54, 80, 81,
86, 114, 116, 117, 118, 119, 120, 121,
122, 129, 135, 217, 218
Hiszpańska Maria 225
Hölderlin Friedrich 33, 34, 200, 218
Huber Joachim 221
Humboldt Wilhelm von 185
Hurley Robert 215
- Ivy Marilyn 153, 218
Iwińska Magda 221
- Jäger Jens 103, 218
Jaksender Kajetan Maria 216

- Jancewicz Anna 221
 Jaspers Karl 190, 218
 Joachimowicz Leon 223
- Kadłubek Zbigniew 102, 199, 218, 224
 Kairski Mariusz 182, 218
 Kania Ireneusz 215
 Kanitz Philip Emmanuel Felix 22, 23, 218
 Kant Immanuel 83
 Karbowska Jolanta 221
 Kik Marcin 95, 219
 Kluback William 217
 Kluckhohn Paul 221
 Kornatowski Wiktor 223
 Korusiewicz Maria 155, 163, 219
 Kościelniak Cezary 185, 219, 224
 Kotański Wiesław 225
 Kowalska Małgorzata 219
 Kowol Grzegorz 221
 Kramarz Hans 103, 219
 Kranz Walther 216
 Kreisberg Alina 215
 Kroński Tadeusz 217
 Krzemieniowa Krystyna 225
 Kulas Dariusz 190, 219
 Kunce Aleksandra 32, 44, 60, 102, 199, 218, 219, 224
 Kunicka Anna 225
 Kunz Tomasz 214
 Kurecka Maria 217, 220
 Kuzio-Podrucki Arkadiusz 102, 219
 Kwiecieńska Maria 221
- Landman Adam 217
 Lane Helen R. 215
- Lao Tse (Lao Tsu, Lao-cy, Lao-tsy, Laozi) 65
 Lash Scott 225
 Lebra Takie Sugiyama 162, 219
 Leibniz Gottfried Wilhelm 35, 37, 74, 219
 Leonardo da Vinci (właśc. Leonardo di ser Piero da Vinci) 65
 Leszczyńska Katarzyna 221
 Leśniak Kazimierz 213
 Lévinas Emmanuel 51, 219
 Lewis Clive Staples 39, 60, 63, 172, 175, 219
 Libera Antoni 218
 Lipszyc Michał 222
 Liżewska Iwona 215
 Lyotard Jean-François 184, 185, 219
- Łukasiewicz Małgorzata 221, 222, 223
 Łuszczyna Marek 112, 220
- Maeterlinck Maurice 77, 78, 79, 88, 220
 Makarewicz Irena 220
 Makowski Jarosław 185, 219, 224
 Mann Thomas 115, 119, 124, 126, 220
 Márai Sándor 21, 30, 38, 46, 47, 48, 65, 67, 71, 84, 122, 123, 125, 126, 152, 170, 181, 220
 Marek Aureliusz 144, 220
 Markowski Michał Paweł 214
 Marra Michael F. 220
 Martens Ekkehard 225
 Maryniak Bogusław 220
 Marzęcki Józef 124
 Massumi Brian 215
 Maykowska Maria 222

Indeks nazw osobowych

- Mencjusz (Meng Ke) 74, 220
Menegazzo Rossella 157, 158, 220
Merecki Jarosław 224
Merton Thomas 188, 220
Michalski Krzysztof 49, 197, 198,
199, 204, 217, 220, 221
Michels Volker 218
Migasiński Jacek 219
Miłosz Czesław 89, 220
Miralles Frances 162, 220
Mirandola Franciszek 220
Mitek-Dziemba Alina 214
Morstin-Górska Maria 220
Motoori Norinaga 162, 220
Mozart Wolfgang Amadeus 86
Mühlpfort Heinrich 102, 221
Müller Herta 152, 221
Mycielska Gabriela 218
- Napoléon Bonaparte 185
Nerczuk Zbigniew 222
Netz Feliks 220
Nietzsche Friedrich 29, 45, 46, 48,
49, 50, 51, 56, 57, 61, 73, 166, 167,
188, 194, 195, 197, 198, 221
Novalis (właśc. Georg Philipp Frie-
drich Freiherr von Harden-
berg) 43, 221
Nowotniak Justyna 222
Nuss Bernard 103, 221
- Okakura Kakuzō 157, 221
Okazaki Krystyna 221
Olszewski Mikołaj 222
Ortega y Gasset José 33, 45, 221
- Parmenides 74
Pąkcińska Maria 222
- Pessoa Fernando 21, 101, 172, 222
Pico della Mirandola Giovanni 75,
222
Pietraszko Stanisław 219
Platon 128, 170, 189, 222
Plug Jan 216
Polo Marco 9
Pomian Krzysztof 217
Proust Marcel 151, 181, 222
- Rachwał Tadeusz 216
Rashdall Hastings 184, 222
Reale Giovanni 170, 216, 222
Reden Friedrich Wilhelm von
106
Reiter Marian 220
Religa Małgorzata 220
Reszke Robert 217
Riccœur Paul 52, 68, 222
Riedel Manfred 216
Rilke Reiner Maria 95, 181, 222
Robben Antonius C.G.M. 182, 223
Rosenzweig Franz 51
Rüegg Walter 223
- Saito Yuriko 156, 162, 223
Samuel Richard H. 221
Scheler Max 55, 223
Schnädelbach Herbert 225
Schopenhauer Arthur 162, 223
Seem Mark 215
Seneka 143, 223
Siderits Mark 164, 223
Siemek Marek J. 216
Simmel Georg 203, 223
Singer Isidore 22, 223
Skarga Barbara 219
Skoczylas Joanna 216

Indeks nazw osobowych

- Sławek Tadeusz 32, 66, 67, 98, 163,
165, 199, 202, 219, 224
Sommer Manfred 158, 224
Spengler Oswald 61, 62, 63, 224
Staff Leopold 88, 224
Stern Otto 106
Sulka Jeffrey 182, 223
Szczech Bernard 103, 214
Szoska Antoni 157, 224
Szymczak Piotr 219
Szymona Wiesław 214
Szymutko Stefan 68, 71, 72, 95, 224
- Tatarkiewicz Anna 214
Thoreau Henry David 172, 224
Tischner Józef 31, 51, 56, 65, 165, 225
Tokutomi Kenjirō 153
Tołstoj Lew 62, 193, 225
Traba Robert 215
- Villon François 138, 161, 225
- Waniek Henryk 107, 225
Watson C.W. (Watson Bill) 182, 225
Welsch Wolfgang 152, 225
Werner Helmut 224
- Wesoły Marian 216
Węgrzecki Adam 223
White Kenneth 164, 217, 225
Wikarjak Jan 214
Wilde Jean T. 217
Winckler Franz von 106
Wirpsza Witold 220
Witwicki Władysław 222
Wolicki Krzysztof 217
Wołkowicz Anna 218
Wyszogrodzki Daniel 215
- Xunzi (Xuan Kuang, Xun Qing) 74,
220
- Zeidler-Janiszewska Anna 223,
224
Zieliński Edward Iwo 222
Zimmermann Jorg 115, 225
Žižek Slavoj 28
- Żakowski Maciej 216
Żeleński Tadeusz Kamil Marcjan
(Boy-Żeleński Tadeusz) 225
Żurowski Maciej 222
Żwak Piotr 214

Aleksandra Kunce

**Where Home Meets the World
Four Essays on Mindfulness in Life**

S u m m a r y

A small thing: four oikological essays, preceded by an introductory word, on our entanglement in the “home-world.”

If we were to take the title as the question, “Where does the home meet the world?”, the answer would be: “In the points that require our attentiveness of life.” Attentiveness requires discipline and precision, and it is not only about precision in actions and observations, but about our being at home and in the world, in the changing rhythms of being rooted and wandering. Being mindful guides us towards a place, and concern extends over time to finally lead us home. Home is a peculiar time(lessness); it is a dynamically understood and open place that allows us to direct our desire to what is distant, inconceivable, and unimaginable. When we say ‘home,’ we do not mean a familiar and closed stronghold but a home rooted in the idea of the cosmos. It corresponds also to the idea of *Heimat*.

The four points of contact between home and the world are found through (1) the humanities, (2) man, (3) friendship with the place, and (4) the university. The four oikological essays look into the entanglements, overlaps, but also the truest lack of the indeterminate at the boundary of home, around the threshold that symbolically not only testifies to the boundary in rituals, but delineates the space of attentiveness. At these points where home meets the world, our entanglement in the “home-world” is brought out.

The humanities – as a kind of point where home meets the world – would be marked by the imperative of return, the repetition of “something rather than nothing,” the renewal of the question: “Where are you?,” but also an affirmation of place and an appreciation of the very location in which the world shines through. Following the idea of a renewed settledness, it does not ignore the intertwining of the finite and the infinite. It leads a dialogue with homesickness through thought, writing, and experience, and, formulated, as it were, on the threshold of home, it links the art of living to the home of transformation. Extracting the house-world from duration and wanderlust, it finds in this the impulse to transform but also to guard the house. And the fact that the story of locality is anchored in the house ensures that the opening of the house does not lead to an unbridled blurring and unification of domesticity.

Man is a special point where home meets the world. Especially since we are talking about the Silesian meeting of the domestic and the world in man, in which man easily “loses himself.” The story of the talented Jorg is rooted in the idea of Silesian domesticity, as well as in the Silesian varieties of restlessness (*Unruhe*), aspiration (*Streben*) and sublimity (*Erhabene*) looking towards infinity. The Silesian home is revealed as a significant cultural and metaphysical construction in which man both exercises his homecoming and works through his fall. The accompanying figure of *Ōma* hides the knowledge of the gravity of what is absolute, what is far away, what should not take over life and rule man. Jorg August told by Silesia serves as a jumping off point to articulate the nature of man. *Fruitless Endeavors* (*Darymny futer*) and *Look out There* (*Patrz tam jako*) outline a Silesian philosophy of the minimum, and the recommendation of being that weaves worldliness with the idea of placement brings out an original anthropology at the intersection of world and home.

It is hard to ignore friendship with place as a point of attentiveness where home meets the world. A single porcelain dish brought back from a trip to Japan opens a space for transcultural encounters

celebrating the everyday and friendship. It introduces temporality into the experience of the home-place. The specific practice of friendship with place links transience, the uniqueness of experience, melancholy and the sublime with home as a place that is familiar with permanence and destruction. Precious objects given to a friend correspond with the course of things, but also reveal a person's exposure to the inconceivable encountered in the intersection of East and West.

Why is the university another point of attentiveness where home meets the world? Thinking about the importance of the terrain, stretched between the poles of the universum of space and the figure of the topos, becomes crucial for the idea and experience of the university to gain ground and gravity. The university is to be a place constantly opening up to the world and homing in on home. In defending an attitude of commitment, the university returns to a renewed idea of *Heimat*. And it is worth remembering that *Heimat* does not destroy the desire to reach for the stars; the planetary imagination is the imagination of home. The concern for the singularity of the university – true autonomy – results in a singularity of solutions in some “here and now” that brings the genuinely new into the world space. Examples of universities in regions with distinct regional identity show the great work of the terrain in the university, which translates into the cultivation of spiritual heritage.

It is worth looking into these points of contact to uncover oikological thinking. After all, the university must not lose from the field of inquiry the attentiveness of life, found where home meets the world.

Key words: oikology, humanities, home, place, friendship, Silesia

Aleksandra Kunce

Wo das Zuhause auf die Welt trifft Vier Essays über ein achtsames Leben

Zusammenfassung

Eine kleine Sache: vier oikologische Essays, versehen mit einem Vorwort, die von unserer Verstrickung in das „Häuslich-Weltliche“ handeln.

Würde man den Titel als eine Frage betrachten: „Wo trifft das Zuhause auf die Welt?“, könnte man sie folgendermaßen beantworten: „An den Stellen, die von uns ein achtsames Leben verlangen“. Die Achtsamkeit erfordert Disziplin und Genauigkeit und damit wird nicht nur eine Genauigkeit beim Handeln und Beobachten gemeint, sondern auch unser Dasein zu Hause und in der Welt, in abwechselnden Rhythmen von Verwurzelung und Wandern. Ein achtsames Leben führt zu einem Ort und zu einer zeitlich andauernden Sorge, um uns schließlich nach Hause zu bringen. Das Zuhause ist eine spezifische Zeit (Losigkeit), ein dynamischer und offener Raum, der es einem ermöglicht, die Sehnsucht auf das Ferne, Unfassbare bzw. Unbegreifliche zu lenken. Wenn wir „Zuhause“ sagen, denken wir nicht an eine häusliche und geschlossene Festung, sondern an ein Heim, das in der Idee von Kosmos verwurzelt ist. Die Idee von *Heimat* ist hier am Platz.

Die vier Schnittstellen zwischen dem Zuhause und der Welt lassen sich feststellen in: (1) der Geisteswissenschaft, (2) dem Menschen, (3) der Freundschaft mit dem Ort und (4) mit der Universität. Die oikologischen Essays ermöglichen einen Einblick in die

Verstrickungen, Überschneidungen, aber auch in das wahrhaftig Unbestimmte an der Grenze des Häuslichen, an der Schwelle, die nicht nur den Grenzbereich in Ritualen symbolisch markiert, sondern auch den Raum der Achtsamkeit festlegt. An den Stellen, wo das Zuhause auf die Welt trifft, kommt unsere Verstrickung in das „Häuslich-Weltliche“ ans Licht.

Die Geisteswissenschaft – als ein spezifischer Berührungspunkt von Zuhause und Welt – sei geprägt durch den Imperativ der Rückkehr, eine Wiederholung von „lieber etwas als nichts“, die wiederkehrende Frage: „Wo bist du?“, aber auch durch die Affirmation des Ortes und Anerkennung der Verortung selbst, wo die Welt durchscheint. Der Idee des erneuerten Zuhausegefühls folgend, lässt sie die Verflechtung von Endlichem und Unendlichem nicht außer Acht. Sie führt einen durch Gedanken, Schreiben bzw. Erlebnisse zustande kommenden Dialog mit dem Heimweh und – gewissermaßen an der Schwelle des Häuslichen formuliert – verbindet die Kunst des Lebens mit der sich im Zuhause verwirklichenden Verwandlung. Indem sie das „Häuslich-Weltliche“ aus dessen Dauern bzw. Wandern herausholt, findet sie darin einen Impuls, das Zuhause zu verwandeln, aber auch zu bewachen. Und die Tatsache, dass die Geschichte des Heimischen im Häuslichen verankert ist, bewirkt, dass ein offenes Zuhause nicht zu einer ungehemmten Verwischung und Unifizierung des Häuslichen führt.

Der Mensch stellt einen besonderen Berührungspunkt von Zuhause und Welt dar, zumal es sich um eine schlesische Begegnung des Häuslichen und Weltlichen im Menschen handelt, in der sich der Mensch leicht „verliert“. Die Geschichte des talentierten Jorg wurzelt in der Idee der schlesischen Häuslichkeit sowie in den schlesischen Varianten der *Unruhe*, des *Strebens* und des in Unendlichkeit blickenden *Erhabenen*. Das schlesische Zuhause entpuppt sich als ein bedeutsames, kulturelles und metaphysisches Konstrukt, in dem der Mensch seine Heimkehr übt und seinen Fall verarbeitet. Die begleitende Figur der *Öma* besitzt das Wissen über die Last des Abso-

luten, des Fernen, das sich weder des Lebens noch des Menschen bemächtigen sollte. Der durch Schlesien erzählte Jorg August stellt einen Ansatzpunkt dar, die menschliche Natur in Worte zu fassen. *Darymny futer* („vergebliche Mühe“) und *Patrz tam jako* („mach's gut“) skizzieren die schlesische Philosophie des Minimums, und die Empfehlung, ein das Weltliche mit der Idee der Verortung verflechtendes Dasein zu führen, bringt die originelle Anthropologie im Berührungspunkt von Welt und Zuhause hervor.

Man sollte ebenfalls die Freundschaft mit dem Ort als einen Punkt der Achtsamkeit, wo das Zuhause auf die Welt trifft, nicht unbeachtet lassen. Ein von einer Reise nach Japan mitgebrachtes Porzellangefäß eröffnet einen Raum für transkulturelle Begegnungen, bei denen Alltägliches und Freundschaft zelebriert werden. Sie bringt die Zeitlichkeit in die Erfahrung des als Zuhause begriffenen Ortes ein. Die spezifische Praxis der Freundschaft mit dem Ort verbindet die Vergänglichkeit, Einzigartigkeit der Erlebnisse, Melancholie und das Erhabene mit dem Zuhause als einem Ort, der mit Dauern und Zerstörung verbunden ist. Die an einen Freund verschenkten Wertgegenstände korrespondieren mit dem Lauf der Dinge, bringen aber auch die Exposition des Menschen gegenüber dem Unfassbaren, dem an der Schnittstelle zwischen Ost und West begegnet worden war, ans Licht.

Warum ist die Universität ein weiterer Ort der Achtsamkeit, an dem das Zuhause auf die Welt trifft? Das Nachdenken über das Gewicht des Geländes, das zwischen den Polen von *Universum* des Raumes und der Figur von *Topos* oszilliert, wird entscheidend für die Idee und Erfahrung der Universität, damit sie Grund und Schwere erlangt. Die Universität soll ein Ort sein, der sich ununterbrochen der Welt öffnet und auf das Zuhause lenkt. Indem die Universität die Haltung der Verpflichtung verteidigt, greift sie auf die erneuerte Idee von *Heimat* zurück. Und es sei daran erinnert, dass *Heimat* das Bedürfnis, nach den Sternen zu greifen, nicht durchkreuzt; die planetarische Vorstellung ist die Vorstellung von Zuhause. Die Sorge

Zusammenfassung

um die Eigenart der Universität – eine echte Autonomie – verursacht, dass die Eigenart der Lösungen in irgendeinem „Hier und Jetzt“ das wahrhaftig Neue in den Raum des Weltlichen einbringt. Beispiele von Universitäten in Regionen mit einer besonderen Spezifik zeigen, dass das Gelände der Universität eine bedeutende Rolle spielt, was sich in der Pflege des geistigen Erbes niederschlägt.

Es lohnt sich, die Berührungspunkte unter die Lupe zu nehmen, um oikologisches Denken aufzudecken. Schließlich darf die Universität die Achtsamkeit des Lebens dort, wo das Zuhause auf die Welt trifft, nicht aus dem Blickfeld verlieren.

Schlüsselwörter: Oikologie, Geisteswissenschaft, Zuhause, Ort, Freundschaft, Schlesien

Aleksandra Kuncce

Kaj dōm sie stykō ze światym Sztzyry eseje ô pozorności żywobyćiō

Streszczenie

Niywielkō rzecz: sztyry ôikologiczne eseje, ze słowym wwiedzyniō na poczōntku, ô naszym wplōntaniu w „dōmowe–światowe”.

Jeźli by my potraktowali tytuł za pytanie: „Kaj dōm sie stykō ze światym?”, to ôdpowiydź na nie by była takō: „W pōnktach, co wymōgajōm naszymy pozorności żywobyćiō”. Pozorność dopōminiō sie utrzymaniō dyscypliny i precyzyje, i niy rozchodzi sie ino ô precyzyjō w działaniach i ôbserwacyji, ale ô nasze bycie w dōma i świecie, we zmiynnych rytmach zakorzyniyniō i wandrowaniō. Pozorne bycie ryguje nōs ku placowi i staraniu rozciōngniyntymu we czasie, by w kōńcu naprowadzić ku dōmu. Dōm to ôsobliwy (bez)czas, to dynamicznie pojynty i ôtwarty plac, co przizwōlō rygować swe pragniyne ku tymu, co daleke, niyôbyjmowalne i niypojoynte. Bez prawiynie „dōm”, niy mōmy na myśli swojskij i zawartyj warownie, ale dōm zakorzyniōny we idyji kosmosu. Idyjō *Heimat* je sam na miyjscu.

Sztzyry pōnky styku dōmu i świata ôstōwajōm znaleziōne za sprawōm: (1) humanistyki, (2) człowieka, (3) kamractwa z placym i (4) uniwersytetu. Ôikologiczne eseje zaglōndajōm we sploty, nałożynia, ale i nojprawszy brak niyōkryślōnego na granicy dōmu, we ôkolicach proga, co symbolicznie niy ino wyświadczo ô tym, co graniczne we rytuałach, ale wyznaczō przestrzyństwo pozorności. We tych pōnktach, kaj dōm sie stykō ze światym, wydobyte ôstōwō nasze wplōntanie we „dōmowe–światowe”.

Humanistyka – widzianõ za õsobliwy põnkt, co w nim dõm sie stykõ ze ´wiatym – õna by była nacychowanõ imperatywym powrotu, powtõrzyniym „radszyj co´s anizeli nic” i pytaniiym: „Kaj ze´s je?”, ale tyz afirmacyjõm placu i docyniyniym samego wraziyiõ, co w nim prze´swituje ´wiat. Bez podõnzanie za idyjõm õdnowiõnego zadõmowiyniõ õna niy ignoruje splotu skõõczõnego i niy-skõõczõnego. Wiedzie dialog z teschnotõm za dõmyym bez my´sli, pisma, do´swiadczynie, a formułowanõ niby na proggu dõmu, wiõnze kõnszt zywobyciõ z dõmyym põmian. Przi wydobywaniu dõm-´wiat z twaniõ i wandru, znõjduje w tym impuls do przemiyniyniõ, ale i wachowaniõ dõmu. A fakt, iże w dõma je zakotwiczonõ gyszichta õ lokalno´sci, powoduje, iże õtwarcie dõmu niy kludzi do niypo-wstrzymanego rozmyciõ i unifikacyje dõmostwa.

Człowiek to õsobliwy põnkt, co w nim dõm sie stykõ ze ´wiatym. Õsobliwie, iże mõwa õ ´lõnskõm trefie dõmowego i ´wiatowego w człowieku, co w nim człowiek snadnie „sie traci”. Rzecz õ talyntnym Jorgu õstõwõ zakorzyniõnõ we idyi ´lõnskigo zadõmowiyniõ, a tyz we ´lõnskõch õdmianach niypokoju (*Unruhe*), dõnzyniõ (*Streben*) i wzniõslo´sci (*Erhabene*), co spoziyrõ w niy-skõõczõno´sõ. ´lõnski dõm õstõwõ õdsłõniynty jako niyõbyczajõ kõnsstrukcyjõ kulturowõ i metafizycznõ, co w nij człowiek i ´wiczy sobõm powrõt do dõm, i przepracowuje upõdek. Figura Õmy, co mu tõwarziszy, kryje wiedzã õ ciynzynie tego, co absolutne, co w õddalyniu, co niy winno prziwłõszczac zyciõ i włõdac człowiekym. Jorg August õpowiedziany õd ´lõnska suzy za przeskok do wysłowiyniõ natury õd człowieka. *Darymny futer i Patrz tam jako* sztrychajõm ´lõnskõ filozofijõ minimum, a dorada byciõ, co splecie ´wiatowo´sõ ze idyjõm wraziyiõ wydobywõ õryginalnõ antropologijõ we przeciynõciu ´wiata i dõmu.

Ciynzko zbagatelizowac kamracto w placym jako põnktym pozorno´sci, co w nim dõm sie stykõ ze ´wiatym. Pojedyncze porcelanowe nõczynnie prziwiyziõne z rajzy do Japõnii õtwiyrõ przestrzyõstwo dlõ transkulturowych trefõw, co celebryjõm

dziynność i kamractwo. Wkludzõ czasowość w doświadczyne dõmu-placu. Ôsobliwõ praktyka kamractwa z placym wiõnze przemijanie, wyjõntkowość doznań, mankulijõ i wzniõsłość z dõmym jako placym spoufalõnym z trwaniym i zniszczyniym. Precjoza darowane kamratowi korespõndujõm z biegym rzeczy, ale i õdsłõniajõm ekspozycyjõ człowieka na to, co niypojoynte, a co było natrefiõne we przeciynõciu Wschodu ze Zachodym.

Czymu uniwerzytet je dalszy põnkt pozornõci, co w nim dõm sie stykõ ze światym? Myślynie õ wõdze terynu, rozpiynte miyndzy biegunami *universum* przestrzyństwa a figurõm *topos*, stwõõ sie kluczowe dlõ idyje i doświadczyne uniwerzytetu, by zyskoł grõnt i ciynżynie. Uniwerzytet to mõ być plac, co niyprzestannie õtwiyrõ na świat i naprowadzõ ku dõmu. Brõniyniym postawy zõbwiõnzaniõ uniwerzytet wrõcõ do õdnowiõnyj idyje *Heimat*. A dobrze pamiyntać, iże *Heimat* niy niszczy pragnyniõ siõnganiõ gwiozdz; planetarnõ fantazyjõ to je fantazyjõ dõmowõ. Staranie õ õsobność õd uniwerzytetu – prawõ autõnõmijõ – powoduje, iże õsobność rozwiõnzań w jakimõs „sam i terõz” wnosi autyntyycznie nowe do światowego przestrzyństwa. Przykłady uniwerzytetõw w regiõnach õ klarownyj specyfice pokazujõm wielkõ robotã terynu we uniwerzytecie, co sie przekłõdõ na kultywowanie duchowjy erbizny.

Dobrze zajzdrzeć w te põnky styku, coby õdsłõniõ õikologiczne myślynie. Dyć uniwerzytet niy moze tracić z pola uwõzãń pozornõci żywobyciõ, õdnõjdowanj tam, kaj dõm sie stykõ ze światym.

S ł o w a k l u c z o w e: õikologijõ, humanistyka, dõm, plac, kamractwo, Ślõnsk

Redakcja
Anna Piwowarczyk

Projekt okładki, opracowanie graficzne serii
Tomasz Kipka

Fotografia na okładce
Aleksandra Kunce

Redakcja techniczna oraz łamanie
Paulina Dubiel

Korekta
Adriana Szaforz

Redaktor inicjujący
Michał Kompała

Nota copyrightowa obowiązująca do 31.10.2023:
Copyright © 2022 by Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

Sprzymyamy otwartej nauce

Od 1.11.2023 publikacja dostępna na licencji Creative Commons

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0)

Wersja elektroniczna zostanie opublikowana w formule wolnego dostępu
w Repozytorium Uniwersytetu Śląskiego www.rebus.us.edu.pl

 <https://orcid.org/0000-0002-2512-6852>

Kunce, Aleksandra

Gdzie dom styka się ze światem : cztery punkty
uważności życia / Aleksandra Kunce. Wydanie I.

- Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego,
2022. - (Oikos : komparatystyka literacka
i kulturowa ; 4)

<https://doi.org/10.31261/PN.4142>

ISBN 978-83-226-4238-2

(wersja drukowana)

ISBN 978-83-226-4239-9

(wersja elektroniczna)

ISSN 2720-1104

Wydawca

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice

www.wydawnictwo.us.edu.pl

e-mail: wydawnictwo@us.edu.pl

Wydanie I. Liczba arkuszy drukarskich: 15,25. Liczba arkuszy wydawniczych: 10,0. PN 4142.
Cena 49,90 zł (w tym VAT). Publikację wydrukowano na papierze Munken Lynx 100 g, vol. 1.13.
Do składu użyto krojów pisma Poppins oraz Rowan. Druk i oprawę wykonano w drukarni
Volumina.pl Daniel Krzanowski (ul. Księżca Witolda 7–9, 71-063 Szczecin)

Oikos, jako zadanie dla poszukiwań komparatystycznych, wiąże miejsce z byciem na uboczu, w ruchu oddalania się od centrum i pochoptnej wiedzy/władzy, jest powrotem do doświadczenia tego, co bliskie i dalekie jednocześnie, w obliczu splątanych okoliczności, w których jest konstruowana nasza tożsamość.

**K
O
S**

Cztery punkty styku domu i świata zostają znalezione za sprawą: (1) humanistyki, (2) człowieka, (3) przyjaźni z miejscem i (4) uniwersytetu. Gdybyśmy potraktowali tytuł jako pytanie: „Gdzie dom styka się ze światem?”, odpowiedź na nie byłaby taka: „W punktach wymagających naszej uważności życia”. Uważność domaga się zachowania dyscypliny i precyzji. I nie chodzi tylko o precyzję w działaniach i obserwacji, lecz o nasze bycie w domu i świecie, w zmiennych rytmach zakorzenienia i wędrowania. Dom to swoisty (bez)czas, to dynamicznie pojęte i otwarte miejsce, które pozwala kierować swe pragnienie ku temu, co dalekie, nieobejmowalne i niepojęte. Mówiąc „dom”, nie mamy na myśli swojskiej i zamkniętej warowni, ale dom zakorzeniony w idei kosmosu. Idea *Heimat* jest tu na miejscu. Cztery eseje oikologiczne zaglądają w sploty, nałożenia, ale i najprawdziwszy brak nieokreślonego na granicy domu, w okolicach progu, który symbolicznie nie tylko zaświadcza o tym, co graniczne w rytuałach, lecz także wyznacza przestrzeń uważności. Z tych punktów, gdzie dom styka się ze światem, wydobyte zostaje nasze uwikłanie w domowe-światowe.

ISSN 2720-1104

Cena 49,90 zł (w tym VAT)

ISBN 978-83-226-4239-9

9 788322 642399

Więcej o książce

